

Vlaanderen
is erfgoed

Beschermingsdossier

Het ongevalskruis De Blaeser in Beersel

monument met overgangszone

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Beschermingsdossier:

Het ongevalskruis De Blaeser, Beersel, Solheidestraat zonder nummer –
monument met overgangszone

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/23003/102.1

Joeri Mertens

23/10/2017

INHOUDSTAFEL

1.	Thema	4
1.1.	Vlaamse Rand	4
1.2.	Klein erfgoed	4
1.3.	Ongevalskruisen.....	5
2.	Beschrijvend gedeelte	6
2.1.	Situering	6
2.2.	Historisch overzicht	6
2.3.	Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken.....	7
2.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	7
3.	Evaluerend gedeelte	8
3.1.	Evaluatie van de erfgoedwaarden	8
3.2.	Motivering van het type bescherming.....	8
3.2.1.	Motivering bescherming als monument	8
3.2.2.	Motivering van de overgangszone	8
3.3.	Motivering van de afbakening van de bescherming	8
3.3.1.	Afbakening beschermd monument.....	8
3.3.2.	Afbakening overgangszone	8
3.4.	Juridische toestand.....	9
3.4.1.	Onroerend Erfgoed:	9
3.4.2.	Ruimtelijke Ordening:	9
4.	Beheersvisie	9
4.1.	Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed	9
4.1.1.	Beheersdoelstellingen beschermd monument.....	9
4.1.2.	Beheersdoelstelling overgangszone	9
4.2.	Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed.....	10
4.3.	Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed.....	10
4.3.1.	Toelatingsplichten overgangszone	10
5.	Bronnen	10
6.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	11
6.1.	Omgevingsplan bij de bescherming	11
6.2.	Fotobijlage	11

1. THEMA

In de beleidsbrief 2017¹ voorziet minister Bourgeois onder initiatief 13 het verder inventariseren en opstellen van beschermingsvoorstellen in hanteerbare deelpakketten. Daarbij wordt de Vlaamse Rand genoemd als initiatief volgend op de lopende herinventarisatie.

Dit dossier behoort tot de thematisch-geografische beschermingscampagne 'Klein erfgoed in de Vlaamse Rand' waarin 12 items worden voorgesteld voor bescherming.

1.1. Vlaamse Rand

De 'Vlaamse Rand' omvat de 19 Vlaamse gemeenten die een gordel vormen rond het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, meer bepaald: Asse, Beersel, Dilbeek, Drogenbos, Grimbergen, Hoeilaart, Kraainem, Linkebeek, Machelen, Meise, Merchtem, Overijse, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vilvoorde, Wemmel, Wezembeek-Oppem en Zaventem.

1.2. Klein erfgoed

Klein erfgoed is volgens de definitie in de Inventaris van het Onroerend Erfgoed² een zeer ruim begrip dat omheiningen, fonteinen, gedenktekens, kruisen, sculpturen, kapellen, uurwerken, tuinelementen, ... omvat. Kleine erfgoedelementen zijn in het straatbeeld aanwezig, maken het leven aangenamer, zijn uitermate nuttig of functioneren als stiltepunt.

Veel openbaar klein erfgoed staat in nauwe verbinding met het volksgeloof zoals blijkt uit de vele kleine kapellen, wegkruisen, heiligen- en Christusbeelden, standbeelden en fetishbomen die de Vlaamse stads- en dorpskernen en het platteland sieren.

Er zijn tevens de publieke uitingen van macht zoals de schandpalen, perrons en marktkruisen.

Daarnaast zijn er de grens- en afbakeningspalen, rustbanken, waterputten en pompen, fonteinen, lantaarns, wegwijzers, kilometer- en mijlpalen, wachthuisjes, geodetische punten, en ander functioneel straatmeubilair.

De herdenkingstekens gelden als collectief geheugen voor historische personen of feiten zoals de beide wereldoorlogen of ongevals- en moordkruisen voor individuen.

Ook op privéterrein, vaak in grote domeinen en parken, kan klein erfgoed voorkomen onder de vorm van tuinpriëlen, keermuren, omheiningen, eendenkooien, sculpturen, ...

Kleine erfgoedelementen zijn echter zo evident in onze leefomgeving dat ze zelden opgemerkt worden. Het is een erfgoedtype dat ook vandaag nog met gelijkaardige moderne typologieën in het straatbeeld aanwezig is. Nog steeds worden er wegwijzers, verlichtingspalen, herdenkingstekens en ongevalskruisen opgericht.

Het zijn fragiele erfgoedelementen die stilletjes verdwijnen net omdat ze klein en evident zijn, omdat hun functie voorbijgestreefd is, omdat ze verplaatst of vervangen worden door nieuwere exemplaren. Van de 7 wegwijzers die sinds 2001 werden geregistreerd in de Vlaamse Rand bleven er anno 2017 nog 5 bewaard; nog in 2007 werd een 17de-eeuws moordkruis gerenoveerd met een volledig verlies van authenticiteit en erfgoedwaarde als gevolg.

¹ VLAAMS PARLEMENT 2016: 931 (2016-2017) – Nr. 1 ingediend op 21 oktober 2016 (2016-2017) Beleidsbrief Onroerend Erfgoed 2016-2017 ingediend door minister-president Geert Bourgeois [online] <https://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2016-2017/g931-1.pdf>, Brussel, 26 (geraadpleegd op 26 mei 2017).

²AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *klein erfgoed* (ID: 237) [online], <https://thesaurus.onroenderfgoed.be/conceptschemas/ERFGOEDTYPES/c/237> (geraadpleegd op 21 februari 2017).

Het agentschap Onroerend Erfgoed screende in het voorjaar van 2017 de Inventaris van het Onroerend Erfgoed in Vlaanderen op klein erfgoed op openbaar domein in de Vlaamse Rand. De 56 opgenomen kleine erfgoedelementen vertegenwoordigen alle hoger opgesomde categorieën. Niet betreedbare kapellen die traditioneel tot het 19de en 20ste-eeuwse kleine erfgoed worden gerekend zijn niet onderzocht wegens hun specifieke typologie. Zeven relictten werden vroeger reeds wettelijk beschermd.

- Beersel, Kapel de Roode Poort, dorpsgezicht sinds 2004, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/701>.
- Grimbergen, waterpomp uit de 19de eeuw, dorpsgezicht sinds 1997, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/587>.
- Kraainem, standbeeld Joséphine Charlotte, monument sinds 2014, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1854>.
- Kraainem, standbeeld koningin Astrid, monument sinds 2014, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1850>.
- Sint-Genesius-Rode, kruis van graaf de Croix, dorpsgezicht sinds 1982, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1894>.
- Tervuren, beeld van een Afrikaanse olifant, monument sinds 2009, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/12224>.
- Tervuren, pijlerkapel met linden, landschap sinds 1950, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/836>.

De resterende erfgoedrelictten werden in functie van een potentiële bescherming geselecteerd op basis van volgende criteria: authenticiteit, zeldzaamheid, herkenbaarheid, representativiteit, ensemblewaarde en contextwaarde.

Er worden 12 kleine erfgoedrelictten op openbaar domein, verspreid over de volledige Vlaamse Rand, voorgesteld ter bescherming:

- 2 ongevalskruisen (in Beersel en Sint-Genesius-Rode)
- 1 wachthokje in Tervuren
- 1 kunstwerk in Dilbeek
- 1 grenspaal in Zaventem
- 1 kilometerpaal in Tervuren
- 3 pijlerkapellen (2 in Beersel en 1 in Dilbeek)
- 3 wegwijzers (2 in Sint-Pieters-Leeuw en 1 in Hoeilaart)

1.3. Ongevalskruisen

H. Geybels onderscheidt in zijn boek 'Kapellen in Vlaanderen' niet minder dan zeven soorten kruisen waarvan er in Vlaanderen vijf soorten voorkomen: wegkruisen, grenskruisen, memoriekruisen, kerkhofkruisen en tot slot brugkruisen. De ongevalskruisen vallen onder de categorie memoriekruisen. Geybels wijst er op dat tot de 17de eeuw de plaatsing van kruisen zeer populair was; daarna werd eerder geopteerd voor wegkapellen om plaatsen te markeren.

De Inventaris van het bouwkundig erfgoed maakt geen onderscheid in verschillende typologieën en plaatst al deze kruisen onder de noemer 'wegkruis'. De inventaris bevat 371 wegkruisen voor heel Vlaanderen. Uit verder onderzoek blijken er slechts 17 ongevals- en moordkruisen bewaard bleven, daterende uit de periode 1567 en 1928. Acht ervan staan opgesteld in de Vlaamse Rand.

- Beersel, ongevalskruis De Blaeser, 1768, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/304422>
- Merchtem, moordkruis 17de eeuw, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/40275>
- Merchtem, moordkruis, 1894, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/304458>
- Sint-Genesius-rode, Kruis voor Graaf de Croix, 1863, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/213754>
- Sint-Genesius-Rode, ongelukskruis Winderickx, 1805, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/215246>

- Sint-Pieters-Leeuw, moordkruis, 1708,
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/90730>
- Sint-Pieters-leeuw, ongeluiskruis, 1729,
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/90906>
- Tervuren, ongeluiskruis, 1927,
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300634>

Enkel het ongevalskruis voor graaf Decroix in Sint-Genesius-Rode werd als dorpsgezicht beschermd (BVE 16/4/1982).

Het 17de-eeuwse ongevalskruis in Merchtem werd recent gerenoveerd met verlies van erfgoedwaarde. Beide 18de-eeuwse exemplaren in Sint-Pieters-Leeuw bleven fragmentair bewaard. De laat 19de-eeuwse exemplaren sluiten sterk aan bij de algemene tendensen binnen de funeraire kunst of bij herdenkingstekens zoals ze opgericht werden na de Eerste Wereldoorlog.

De twee resterende kruisen, het ongevalskruis De Blaeser uit de 18de en het ongevalskruis Winderickx uit de vroege 19de eeuw, worden ter bescherming voorgesteld. Ze behoren naar vormgeving tot een kruistype dat enkel voorkomt in West-Brabant en Henegouwen.

Bibliografie:

BAAS H., MOBACH B. & RENES H. 2005: *Leestekens van het landschap 188 landschapselementen in kort bestek*, Utrecht, 56.

GEYBELS H. 2006: *Kapellen in Vlaanderen Vergeten verleden*, Leuven, 31-36.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: *Beschermde klein erfgoed onder de loep* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/portaal/bericht/267> (geraadpleegd op 21 februari 2017).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *klein erfgoed (ID: 237)* [online], <https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/237> (geraadpleegd op 21 februari 2017).

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Situering

Het ongevalskruis De Blaeser staat in Beersel (Dworp), in een landelijke omgeving in de begraasde wegberm op de kruising van gekasseide Solheidestraat en de onverharde Begijnenbosweg of Waaienbergh. Beide wegen staan ingetekend op de Ferrariskaart uit 1770-1778 en ontsloten de aanpalende landbouw- en bosgronden bekend als Solheide en Begijnenbos. Het kruis werd opgesteld voor een geknotte boom, mogelijk een grensboom. Het ongevalskruis De Blaeser staat net buiten het beschermde landschap 'Meigemheide, Gasthuisbos en Begijnenbos (fase 2)' (KB 2 april 1981).

2.2. Historisch overzicht

Het ongevalskruis in Beersel is opgericht ter herinnering aan Egidius De Blaeser die hier in het derde kwart van de 18de eeuw volgens het opschrift onder zijn kar viel en stierf. De archivalische documenten³ over Egidius De Blaeser zijn zeer schaars. Het gaat hier vermoedelijk om de Egidius De Blaeser die in Dworp geboren werd op 13 oktober 1732 en volgens de begravingssacte stierf op 2 augustus 1767. Toen was de ongehuwde Egidius 34 jaar oud. Mogelijk werd het ongevalskruis opgericht op 1 augustus 1768 ter herdenking aan het ongeval één jaar eerder, getuige de datum 1768 op het ongevalskruis. Voorlopig bieden de archiefdocumenten daarover geen zekerheid. Het kruis werd op geen enkele historische kaart opgetekend.

³ Informatie verkregen van Desmet M. & Vanden Bosch H. (17 maart 2017).

Het ongevalskruis De Blaeser uit 1768 behoort naar vormgeving duidelijk bij een groep graf-, moord- en ongevalskruisen die in West-Brabant en Henegouwen voorkomen in de 18de en vroege 19de eeuw. Vergelijkend onderzoek op basis van de databanken van Onroerend erfgoed, het Koninklijk Instituut van het Kunstpatrimonium (BALaT) en onderzoek ter plaatse wijst uit dat er wellicht kan gesproken worden van een streekeigen school. De kruisen kenmerken zich in de eerste plaats door een gebruik van lokale steensoorten. In het artikel '*Natuursteen in de grafkunst. Tussen betekenis en pragmatiek, een eerste analyse*'⁴ werd reeds aangehaald dat funeraire kunst zich vooral bedient van regionaal voorkomende natuursteen of natuursteen die met beperkt transport snel en in voldoende mate ter beschikking was. De groenkleurige zandsteen, arkose, die in West-Brabant en Henegouwen veelvuldig werd gebruikt, past volledig binnen dat plaatje. Verder kenmerkt de school zich door het afschuinen van de kanten van de vier armen van het kruis en een volks gebeeldhouwde Christusfiguur op de kruising der armen, recht vooruit kijkend en met een lendendoek aan. Voorlopig zijn slechts 9 dergelijke grafkruisen in Vlaams Brabant bekend, meer bepaald op de kerkhoven van:

- Gooik (Gooik, 2 exemplaren en Leerbeek)
- Herne (Sint-Pieters-Kapelle, 2 exemplaren)
- Lennik (Sint-Kwintens-Lennik, 3 exemplaren)
- Roosdaal (Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek)

Daarnaast zijn er ook nog de 2 goed bewaarde ongevalskruisen met hetzelfde typologie:

- Beersel (ongevalskruis De Blaeser)
- Sint-Genesius-Rode (ongevalskruis Winderickx)

2.3. Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken

Het ongevalskruis op zware vierkante voet met afgeschuinde kanten is opgetrokken uit de lokale steensoort arkose. De armen zijn eveneens schuin afgewerkt. De oksels van het kruis zijn ingevuld met kwartronden. Op de kruising van de armen een, op volkse wijze gebeitelde, gekruisigde Christus met lendendoek in hoogsculptuur. In de voet staat de van op de straat leesbare en in onevenwichtige letters gebeitelde Nederlandstalige inscriptie "HIER IS VERONGELU/ CKT VAN SIJNE KARE/ EGIDIUS DE BLAESER/ DEN 1 AUGUSTI VAN/ HET JAER 1768/ BIDT GODT VOOR/ ZIJN SIEL".

Het ongevalskruis De Blaeser staat in Beersel (Dworp), in een landelijke omgeving in de begraasde wegberm op de kruising van gekasseide Solheidestraat en de onverharde Begijnenbosweg of Waaienbergh. In de berm staan eveneens een straatnaambord en een signalisatiebord van de brandweer opgesteld, beiden zonder erfgoedwaarde.

2.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het ongevalskruis is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 27 februari 2017. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de bescherming. Behoudens verborgen gebreken, bevindt het ongevalskruis zich in goede bouwfysische toestand. De typische slijtsproten als gevolg van een eeuwenlange opstelling in open lucht zijn zichtbaar.

⁴ MERTENS J. 2014: Natuursteen in de grafkunst. Tussen betekenis en pragmatiek, een eerste analyse in: DE CLERCQ H. & QUIST W., *5de Vlaams – Nederlandse natuursteendag 15-16.5.2014, Brussel Betekenisvol gebruik van natuursteen, Geological survey of Belgium professional paper 2014/1 N.316*, Brussel, 30-39.

3. EVALUEREND GEDEELTE

3.1. Evaluatie van de erfgoedwaarden

Het ongevalskruis De Blaeser heeft historische waarde omwille van de uitzonderlijke bewaring van een 18de-eeuws ongevalskruis. Het is een representatief voorbeeld van een memoriekruis zoals dat in die periode langs de weg werd opgetrokken ter herinnering aan een traumatische gebeurtenis. Tot de 17de eeuw werden ze geplaatst op openbare plaatsen waarna er eerder geopteerd werd voor pijlerkapellen. Drie van de vijf 18de-eeuwse ongevalskruisen in de Vlaamse Rand zijn zo sterk vergaan of dusdanig gerenoveerd dat de erfgoedwaarde verloren ging. Het wijst zowel op het fragiele karakter van dit type klein erfgoed als op de hoge zeldzaamheid van de resterende intacte 18de-eeuwse exemplaren.

Het ongevalskruis werd opgetrokken in 1768, meer bepaald voor Egidius De Blaeser die hier op de leeftijd van 34 jaar volgens het in de voet ingebeitelde Nederlandstalige opschrift onder zijn kar terecht kwam en stierf.

Het ongevalskruis De Blaeser bezit architecturale waarde als representatief doch zeldzaam voorbeeld van een ongevalskruis zoals die vorm gegeven worden in West-Brabant en het aansluitende Henegouwen. Het ongevalskruis vertoont alle typische kenmerken voor de streek: gebruik van de streekeigen arkosesteen, afgeschuinde kruisarmen en voet, kwartronden in de kruisoksels, volks vormgegeven Christusfiguur in hoog reliëf.

3.2. Motivering van het type bescherming

3.2.1. Motivering bescherming als monument

Het ongevalskruis De Blaeser wordt beschermd als monument. Het Onroerenderfgoeddecreet definieert een monument als volgt: "een onroerend goed, werk van de mens of van de natuur of van beide samen, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen van algemene belang wegens de erfgoedwaarde(n)."

Een bescherming als monument van dit bouwkundig erfgoed is de meest aangewezen beschermingsvorm.

3.2.2. Motivering van de overgangszone

Gezien het publieke karakter van het ongevalskruis dat ter herinnering van een tragisch ongeval op een goed zichtbare plek, in het begraasde talud van de openbare weg werd opgesteld, wordt er een overgangszone voorzien ter bestendiging van die context.

3.3. Motivering van de afbakening van de bescherming

De afbakening van het beschermd onroerend goed met overgangszone is opgenomen op het plan dat als bijlage bij het ministerieel besluit is gevoegd. Alle kadastrale percelen gevat door de bescherming zijn opgenomen in artikel 1 van het ministerieel besluit.

3.3.1. Afbakening beschermd monument

De monumentenbescherming beperkt zich tot de grondprojectie van het ongevalskruis.

3.3.2. Afbakening overgangszone

De overgangszone wordt beperkt tot het openbaar domein omheen het monument en heeft als doel de inplanting van het ongevalskruis De Blaeser in een niet verharde berm te bestendigen, de visuele link met de openbare weg te bestendigen en het ongevalskruis te beschermen tegen visuele vervuiling in de directe omgeving.

3.4. Juridische toestand

3.4.1. Onroerend Erfgoed:

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit dossier over gaat.

Het ongevalskruis is in de Inventaris van het Onroerend Erfgoed opgenomen onder ID-nummer 304422. Het erfgoedrelict werd nog niet vastgesteld.

3.4.2. Ruimtelijke Ordening:

Het ongevalskruis staat ingetekend op het gewestplan 25. Halle-Vilvoorde-Asse, koninklijk besluit van 7 maart 1977, meer bepaald in landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Het werd opgesteld in de berm van de weg.

4. BEHEERSVISIE

4.1. Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed

In het beschermingsbesluit zijn beheersdoelstellingen opgenomen. Je vindt die terug onder artikel 3 van het besluit. De beheersdoelstellingen moeten de zakelijkrechthouders (eigenaars, erfpachthouders, opstalhouders en leasinggevers) en gebruikers op weg helpen om de erfgoedwaarden maximaal in stand te houden of te verbeteren. Ze hebben de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden voor ogen.

Ze geven richting aan of vormen een kader voor toekomstig beheer van het beschermd onroerend goed. Zakelijkrechthouders en gebruikers dienen rekening te houden met deze beheersdoelstellingen als ze werken wensen uit te voeren aan het beschermd goed. Ook de overheid houdt met deze doelstellingen rekening als ze over deze werken advies moet geven of als ze toelating moet geven voor die werken.

De beheersdoelstellingen spelen in op de erfgoedwaarden, erfgoedelementen en erfgoedkenmerken opgenomen in artikel 2 van het beschermingsbesluit.

Omdat sommige handelingen schadelijk zijn voor de erfgoedwaarden en aanleiding kunnen geven tot het verloren gaan van erfgoedelementen of erfgoedkenmerken, zijn een aantal handelingen absoluut verboden. Ook deze zijn opgenomen in artikel 3 van het ministerieel besluit. Voor deze handelingen kan geen vergunning of toelating worden gegeven.

Voor de overgangszone zijn eveneens beheersdoelstellingen bepaald. Deze beheersdoelstellingen moeten er voor zorgen dat de erfgoedwaarden van het beschermd onroerend goed zo goed als mogelijk gevrijwaard worden.

Deze bepalingen zijn op maat van de bescherming. Hieronder lichten we een aantal van deze beheersdoelstellingen toe zodat duidelijk is wat er mee wordt bedoeld.

4.1.1. Beheersdoelstellingen beschermd monument

Conservatie van het ongevalskruis De Blaeser op de huidige plaats verdient de voorkeur. Het herkappen van het oppervlak is verboden daar de authenticiteit van het kruis daarmee verloren gaat. Indien de beeltenis en tekst verder vergaan is een registratie ervan een betere oplossing dan het bekappen van de originele steen.

4.1.2. Beheersdoelstelling overgangszone

De overgangszone wenst de plaatsing van het ongevalskruis in een onverharde berm te bestendigen en te vrijwaren van visuele vervuiling. Het ongevalskruis moet ten allen tijde goed zichtbaar zijn van op de openbare weg.

4.2. Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed

Voor elk beschermd onroerend goed geldt het actief en passief behoudsbeginsel. Dit betekent dat de zakelijkrechthouders en gebruikers het beschermd goed in goede staat moeten houden door de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken uit te voeren en dat het verboden is om een beschermd onroerend goed te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of de erfgoedwaarden er van aan te tasten. Het betekent ook dat een zakelijkrechtouder en gebruiker verplicht is het beschermd onroerend goed als een goed huisvader te beheren en het dus niet te verwaarlozen. Alle voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het beschermd onroerend goed die van toepassing zijn op het beschermd goed zijn opgenomen in artikel 4 van het beschermingsbesluit.

In het Onroerenderfgoeddecreet en Onroerenderfgoedbesluit zijn een aantal algemene voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van beschermd onroerend erfgoed opgenomen. Dat zijn deze:

- het goed als een goede huisvader beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- de toestand van het goed regelmatig controleren;
- regulier onderhoud uitoefenen;
- onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen nemen in geval van nood.

Om de erfgoedwaarden van het onroerend goed dat met dit besluit wordt beschermd in stand te houden legt het besluit een aantal bijkomende bijzondere voorschriften op. Deze zijn opgenomen in artikel 4 van het besluit.

4.3. Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed

Voor sommige werken aan het beschermd onroerend goed moet een toelating worden gevraagd. Sommige werken kunnen namelijk een negatief effect hebben op de erfgoedwaarden. Voor alle werken die stedenbouwkundig vergunningsplichtig zijn, of waarvoor een verkavelingsvergunning, milieuvergunning of natuurvergunning nodig is vraagt de vergunningverlener (de gemeente of de Vlaamse overheid) advies aan het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid.

Voor een aantal werken die niet vergunningsplichtig zijn, moeten de zakelijkrechthouders en gebruikers, voorafgaand aan de uitvoering van de werken, toelating vragen aan het agentschap Onroerend Erfgoed of aan de erkende Onroerenderfgoedgemeente. Een overzicht van alle erkende onroerenderfgoedgemeenten is te vinden op www.onroerenderfgoed.be.

De werken waarvoor u toelating moet vragen zijn opgesomd in artikel 5 van het beschermingsbesluit.

4.3.1. Toelatingsplichten overgangszone

Elke ingreep in de overgangszone is toelatingsplichtig zodat de beheersdoelstellingen en bijzondere voorschriften zoals hoger verwoord kunnen gerealiseerd worden.

5. BRONNEN

Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean François de Ferraris, Koninklijk Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770 – 1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.

Beschermingsdossier: Ongevalskruis De Blaeser, monument met overgangszone

DEBRAEKELEER W. & DEKONINCK M. 2013: Kapellen en kruisen in de Sint-Guriksparochie van Dworp, *En het dorp zal duren...* 15.59-60, 4-64.

ELSEN L. & MERTENS J. 2016: *Status quaestionis van de kerkhoven in Vlaanderen - West-Brabant*, onuitgegeven studie, Onroerend Erfgoed.

MERTENS J. 2014: Natuursteen in de grafkunst. Tussen betekenis en pragmatiek, een eerste analyse in: DE CLERCQ H. & QUIST W., *5de Vlaams – Nederlandse natuursteendag 15-16.5.2014, Brussel Betekenisvol gebruik van natuursteen, Geological survey of Belgium professional paper 2014/1 N.316*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Wegkruisen* [online], https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten?tekst=&rechtsgevolgen=&type=&provincie=&gemeente=&deelgemeente=&straat_naam=&typologie=wegkruisen&context=&materiaal=&soort=&tag=&datering=&stijl=&persoon_naam=&gebeurtenis=&zoeken=zoeken (geraadpleegd op 20 februari 2017).

S.N. s.d.: grafkruis [online], <http://balat.kikirpa.be/results.php?linkthrough=OB&linkval=grafkruis> (geraadpleegd op 20 februari 2017).

Informatie verkregen van Desmet M. & Vanden Bosch H. (17 maart 2017).

6. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

6.1. Omgevingsplan bij de bescherming

Afzonderlijk document

6.2. Fotobijlage

De fotobijlage bij het ministerieel besluit bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.